

ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ НА МАКЕДОНИЯ КЪМ ЕС

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

ГЛАВА 1 ОСНОВНИ КРИТЕРИИ НА ЕС.

МАКРОИКОНОМИЧЕСКА КОНВЕРГЕНЦИЯ

1.1. ЧЛЕНСТВО И ПРИСЪЕДИНИТЕЛЕН ПРОЦЕС.

1.2. ПРЕГЛЕД НА ПРОЦЕСА ПО ИНТЕГРАЦИЯ В ЕС НА МАКЕДОНИЯ.

1.3. ПРЕГЛЕД НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД МАКЕДОНИЯ ПО ПЪТЯ Й КЪМ ЕС.

1.4. ОБУСЛОВЕНОСТ НА ПРЕХОДА - ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА НА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕТО КЪМ ЕС.

1.5. КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА НА КОНВЕРГЕНЦИЯТА - РЕАЛНА И НОМИНАЛНА.

1.6. КАЧЕСТВОТО НА ИНСТИТУЦИИТЕ.

1.7. СЛЕДПРИСЪЕДИНЯВАНЕ: ПРЕХОД КЪМ ЕВРОТО.

1.8. БЮДЖЕТНИ ПОСЛЕДИЦИ ОТ ПРИСЪЕДИНЯВАНЕТО КЪМ ЕС

ГЛАВА 2 МЕЖДУНАРОДНА ТЪРГОВИЯ, ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ПРЕКИ ИНВЕСТИЦИИ И ПРОМИШЛЕННОСТ

2.1. НЕПОСРЕДСТВЕНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕТО ВЪРХУ ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ.

2.2. ДЪЛГОСРОЧНО ВЪНШНО-ТЪРГОВСКО ВЛИЯНИЕ ОТ ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ КЪМ ЕС И ПРЕКИ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ.

2.3. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРОМИШЕЛНОСТТА ЗА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ КЪМ ЕС.

2.4. НЕФИНАНСОВИ УСЛУГИ В МАКЕДОНИЯ

2.5. МАКЕДОНСКОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ И ХРАНИТЕЛЕН СЕКТОР В СРАВНИТЕЛНА ПЕРСПЕКТИВА.

2.6. БЕДНОСТТА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО И ПУБЛИЧНИ ТРАНСФЕРИ.

2.7. ПОСЛЕДИЦИ ОТ РАЗШИРЯВАНЕТО НА ЕС: УРОЦИ ОТ НОВИТЕ ДЪРЖАВИ-ЧЛЕНКИ.

ВЪВЕДЕНИЕ

Една от основните движещи сили при определянето посоката, както и извършването на реформите в Република Македония е националният приоритет за получаване на пълноправно членство в ЕС. Като се има предвид, че Република Македония е извършила много от гледна точка на постигане на своя стратегически приоритет, то съществуват редица предизвикателства. Следователно е важно за страната да укрепне своя капацитет и да наблюдава потенциалните социални и икономическите последици от процеса на интеграция.

Целта на настоящата дипломна работа е изследване на основните проблеми в процеса на присъединяване на Македония към Европейския съюз. Крайната цел на процеса на преход е Република Македония да се развие като модерно, демократично общество, основано върху пазарна икономика, общество, което отдава необходимото внимание на важни социални и екологични въпроси. Тъй като ЕС се основава на същите тенденции и стандарти, членството в ЕС е доказателство, че преходът е завършен или поне е достигнат напреден стадий. Преходът и приемането в ЕС са два взаимно утвърждаващи се процеса.

Поставената цел ще бъде реализирана посредством изпълнение на следните задачи:

1) да се разгледат критерии за присъединяване към ЕС и съответствието на Македония в тяхното постигане.

2) да се анализира през призмата на опита на ЕС макроикономическите последици и предизвикателствата за Македония. Международните капиталови потоци, портфолио, както и преките чуждестранни инвестиции, са били големи и лихвените проценти в ЕС за бъдещите страни-членки са били ниски. По този начин всички от новите страни-членки преживяват подем на пазара за износ в рамките на ЕС и в световен мащаб, и техните вътрешни спестявания са се увеличили чрез

приток на капитали от чужбина¹. Извършването на преход и структурната промяна са били сравнително лесни за постигане. Тази ера вече приключи и предизвикателствата на присъединяването към ЕС в бъдеще могат да бъдат по-големи. Въпреки това, съществуват ценни уроци за Македония от макроикономическия опит на новите страни-членки на ЕС. В тази глава се обсъжда дали и как уроците от миналото могат да засегнат Македония в бъдещ период, когато икономическите условия могат да бъдат други².

Новите държави-членки използват различни макроикономически политики, с които да доведат своите икономики до етап, в който са готови за присъединяване. Ключов урок е, че нито паричната, нито фискалната политика са толкова ефективни, колкото се очакваше. Опитът на страните в преход с паричната политика предполага, че има ограничена ефективност: съотношението на кредитите към БВП е ниско, финансовата активност на домакинствата е малка, а кредитите за домакинствата са сравнително неразвити, така че промени в лихвите и промени в достъпа до кредити имат съответно по-малък ефект върху разходите на домакинствата. Заемите в чуждестранна валута за местните фирми и домакинства и собствеността на чуждестранните фирми пренебрегват вътрешната парична политика и много банки са чуждестранна собственост, банковия сектор е концентриран и големите банки са относително силни и добре провизирани като също намаляват отзивчивост на икономиката към паричните инструменти. Всички тези съображения влияят върху финансовата система на Македония. Фискалната политика също има ограничена ефективност поради висока пределна склонност към внос, което означава, че трябва да има по-малък ефект върху вътрешното производство и съответно повишава текущите сметки. Освен това,

¹ Sonia Piedrafita (2008), The Treaty of Lisbon: New Signals for Future Enlargements?, EIPASCOPE 2008/1, http://www.eipa.eu/files/repository/eipascope/20080509184645_SCOPE2008-1-6_SoniaPiedrafita.pdf

² Balchin, P., Bull, G. H. and Sýkora, L. (1999). *Regional Policy and Planning in Europe*. London: Routledge.

автоматичните стабилизатори са слаби, защото разчитат повече на непреките данъци и на ниски обезщетения за безработица. Македония поддържа консервативна фискална позиция и ниска инфлация, но натиска върху заплатите в публичния сектор, нарастващото търсене на обществени услуги, инфраструктурни нужди, пенсиите, и на административните разходи по присъединяване към ЕС, всички те ся явяват бюджетни разходи, което поставя под голям стрес както фиска така и парична политика.

3) анализ на последствията за държавния бюджет. И двете кандидатури - за членство в ЕС и за присъединяване към ЕС имат последици за държавния бюджет на Македония. Дори и преди членството си Македония ще получава средства от ЕС, но дори и тогава, тя трябва да предвиди разходите, които ще бъдат необходими, за да се управляват и използват тези средства. След като стане член на ЕС, тя ще бъде не само получател на средства от ЕС, но също така и сътрудник в бюджета на ЕС. Следователно, като първа стъпка, Македония трябва да укрепи капацитета си за използване на фондовете на ЕС, и след присъединяването, тя трябва да преразпредели своите бюджетни ресурси за отчитане на средствата, които ще получи от Европейския съюз и трябва да предвиди резерв в бюджета за средствата, които ще предостави за ЕС. Една от основните констатации в тази глава е, че подготовката за ефективното използване на ЕС фондове е една от най-важните задачи пред Македония.

4) Не на последно място ще се разгледат последиците от присъединяването към ЕС върху международната търговия и преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ).

ГЛАВА 1 ОСНОВНИ КРИТЕРИИ НА ЕС.

1.1. ЧЛЕНСТВО И ПРИСЪЕДИНИТЕЛЕН ПРОЦЕС.

Източно-европейското разширяване в много аспекти се различава от предходното разширяване поради големия брой присъединяващи се страни, а също така и от степента на достиженията на общностното право. Законодателството на ЕС, което трябва да бъде транспонирано и изпълнено е много по-обширно в сравнение с това от предишното разширяване. Овен това системните разлики между „старите” и „новите” членове е много повече, тъй като при предишното разширяване новите са имали добре установени пазарни икономики.

Европейският Съвет реши, че присъединяването на тези държави към ЕС ще се проведе тогава, когато държавите са в състояние да поемат задълженията произтичащи от това членство, задоволявайки изрично съчленените условия. Тези условия, добре познати като критериите от Копенхаген са ³ : (i) стабилност на институциите, гарантиращи демокрацията, върховенството на закона, човешките права и закрилата на малцинствата (политически критерии), (ii) съществуване на функционираща пазарна икономика и способност за издържане на конкурентния натиск и пазарните сили в рамките на ЕС (икономически критерии), и (iii) способност за изпълнение задълженията на членството, включително готовност за придържане към целта за политически, икономически и валутен съюз (критериите за достиженията на правото). Няма изрична методология за определяне дали дадената страна удовлетворява Копенхагенските критерии. Въпреки това, добър наръчник за това какво се очаква от една страна кандидат-членка се съдържа в някои документи на Комисията, особено в становищата и редовните доклади.

Икономическият критерии се състоят от две части. Първата е наличието на съществуваща пазарна икономика. В най-новият

³ Smith K., - The evolution and Application of the EU Membership Conditionality , in Cremona M., The Enlargement of the European Union , Oxford University press,2003.

разширителен процес, страните кандидатки изпълниха това условие в най-кратък срок от време. Опитът показва, че Комисията оценява изпълнението на този подкритерий чрез анализ на следните компоненти⁴: (i) наличието на широк политически консенсус по основните въпроси на икономическата политика, (ii) макроикономическа стабилност, (iii) ценови и търговска либерализация, (iv) достатъчно развит финансов сектор, (v) приватизация и реструктуриране на предприятията, (vi) отстраняване на значителни бариери за навлизане и излизане от пазара, (vii) правната система, и (viii) ефективност на съдебната система.

Вторият икономически критерий, възможността за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в ЕС, отразява колко добре функционира икономиката, ефективното разпределение на ресурсите и способността да се конкурират с продукти и услуги на други държави-членки на ЕС. Постигането на способността да издържат конкурентен натиск е средносрочна задача и предварително предполага, че съществува една добре функционираща пазарна икономика. Потенциалът на един окръг за изпълнение на този под-критерий обикновено се оценява в рамките на 5-годишен период. Следните компоненти, с много по-структурен характер, обикновено са анализирани от Комисията⁵: (i) достатъчно количество, при подходяща цена, на човешки и физически капитал, включително инфраструктура, образование и научни изследвания, (ii) интегриране на търговията, което страната да постигне с ЕС преди разширяването (iii) ролята на малките фирми, и (iv) степента, в която държавната политика и законодателството влияят на конкурентоспособността чрез търговската политика, политиката на

⁴ Schimmelfinnig and Sedelmaier -Theorizing of EU Enlargement: Research Focus, Hypothesis and the State of Research, *Journal of European Public Policy*, Vol 9., No 4,2002

⁵ Smith K (a) "The evolution and application of the EU membership conditionality" in the Enlargement of the EU, ed. M Cremona, 2002 (p.105-109)